

ВПЛИВ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧАЕС НА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Н.О.Алешугіна,
Чернігівський національний технологічний університет,
м.Чернігів, Україна
e-mail: aleshugina@ukr.net

Аварія на ЧАЕС розділила час на “до” та “після” для багатьох сфер та галузей буття. Безумовно, позначилась вона і на рекреаційно-туристичній діяльності. Проте, вплив наслідків аварії на останню не можна описувати однозначно негативно, як у випадку більшості інших видів господарської діяльності.

Негативні наслідки аварії на ЧАЕС на розвиток рекреаційно-туристичної діяльності є очевидними. Внаслідок радіаційного забруднення було вилучено з користування значні рекреаційні території, стало неможливим використання торфових лікувальних грязей, поширених здебільшого на півночі України, скасовано численні пішохідні та водні маршрути по Поліссю, втратили постійних відпочивальників мальовничі містечка та села, заклади відпочинку, розташовані в зоні лиха та поблизу неї. В усьому світі маловідома на той час Україна стала асоціюватись із зоною страшної екологічної катастрофи. Чорнобильська катастрофа стала на довгий час основним чинником, що формував імідж України, а, отже, впливав певним чином і на формування в'їзних потоків до країни.

Проте, як не дивно, внаслідок аварії на ЧАЕС туристично-рекреаційна діяльність в Україні отримала нові можливості. Необхідність оздоровлення великої кількості населення, що проживала на забруднених територіях, сприяла затребуваності санаторно-курортних закладів України в роки трансформаційної кризи, яка розпочалася невдовзі, тим самим стримавши темпи їх скорочення. Додаткові переваги перед приморськими курортами, що користувались традиційним попитом населення, отримали здравниці, розташовані північніше, клімат яких був більш придатним для реабілітації постраждалих від наслідків аварії на ЧАЕС. В значних масштабах розвивався соціальний та дитячий туризм. Держава виділяла значні кошти на оздоровлення населення, що проживали на радіаційно забруднених територіях.

Це вплинуло на формування потужних виїзних потоків із зони екологічного лиха. Ще більш дивною здається теза про формування в'їзних потоків до цих територій.

Першими видами туризму, що почали розвиватися тут, стали діловий та науковий. Чиновники, вчені, журналісти, іноземні спеціалісти відвідували зону лиха із професійною метою.

Пожвавився паломницький туризм до Чернігова, де у Троїцькому соборі знаходяться мощі святого Феодосія Чернігівського. Його заступництвом віруючі пояснюють те, що територія Чернігівської області зазнала порівняно невеликого забруднення. Святий став покровителем тих, хто постраждав від наслідків аварії.

У дні пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи та на другий тиждень після Пасхи спостерігається сплеск ностальгійного туризму: колишні мешканці цих місць приїздять на могили рідних.

Цікавою туристичною дестинацією стало наймолодше місто України: Славутич. Зведене будівельниками з різних республік колишнього СРСР, місто має цікаву архітектуру і особливу ауру, яку відмічають усі приїжджі. Із закриттям станції та скороченням кількості працівників розвиток туризму почав розглядатися як один із шляхів подальшого розвитку міста.

Активізувалась діяльність щодо порятунку, вивчення та збереження етнокультурної та історичної спадщини даних територій. Так, з 1993 р. регулярно організовуються комплексні історико-культурні експедиції з метою пошуку та фіксації зразків матеріальної та нематеріальної етнокультурної спадщини, артефактів та предметів музейного значення [1].

Нелегальним та небажаним явищем став промисельний туризм до 30-кілометрової зони та територій, розташованих у безпосередній близькості до неї. Здебільшого, це мисливці, рибалки та збирачі ягід. Користуючись тим, що на даних територіях, де втручання людини в природу зведене до мінімуму, за час, що пройшов від аварії, відновилося природне біорізноманіття, вони збільшують свої статки шляхом продажу дарів природи, здобутих на радіаційно забрудненій території.

Останнім часом все частіше озвучується думка про перебільшення реальної загрози для туристів, пов'язаної із радіаційним забрудненням, висловлюються припущення про нешкідливість короточасного перебування на територіях, що постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, за виключенням зон

відчуження та обов'язкового відселення [2,3]. Поштовхом для цього стала опублікована на початку 2002 року доповідь ООН про гуманітарні наслідки аварії на ЧАЕС [4]. У 2007 році у світ вийшла комп'ютерна гра "Сталкер", дії якої розгортаються у зоні відчуження. А у 2008 році журнал "Форбс" назвав зону найбільш екзотичним місцем для туризму на нашій планеті. Це все підігріває інтерес до відвідин цієї місцевості.

Лунають думки про відродження пішохідних, велосипедних та водних маршрутів, а також розвиток екологічного, сільського та етнографічного туризму на території центральної та східної частин Західного Полісся, які найбільше постраждали від радіаційного забруднення [1,2,3].

Звичайно, можливість та безпека таких подорожей потребують додаткових ретельних досліджень. Але вже зараз, незважаючи на певні обмеження, є чимало бажаючих спробувати цей туризм з гірким присмаком.

1. Кулаковська І.М. Етнокультурний потенціал як чинник підвищення екскурсійної привабливості регіону [Текст] / І.М.Кулаковська // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. - 2010. - №3. - С.73-76.
2. Дунаєвська О.Ф., Козловський О.Ю., Коткова Т.М.Житомирська область: пропозиції нових напрямів туризму в контексті проведення «Євро-2012» [Текст]/ О.Ф.Дунаєвська, О.Ю.Козловський, Т.М.Коткова //Економіка. Управління. Інновації. - 2011. - №2 (6).
3. Щербак С. Д. Розвиток сільського зеленого та екологічного туризму на Українському Поліссі [Текст]/ С.Д. Щербак // Туризм сільський зелений. – 2007. – № 4. – 30 с.
4. The Human Consequences of the Chernobyl Nuclear Accident. A Strategy for Recovery // <http://www.un.org/ha/chernobyl/docs/report.pdf>